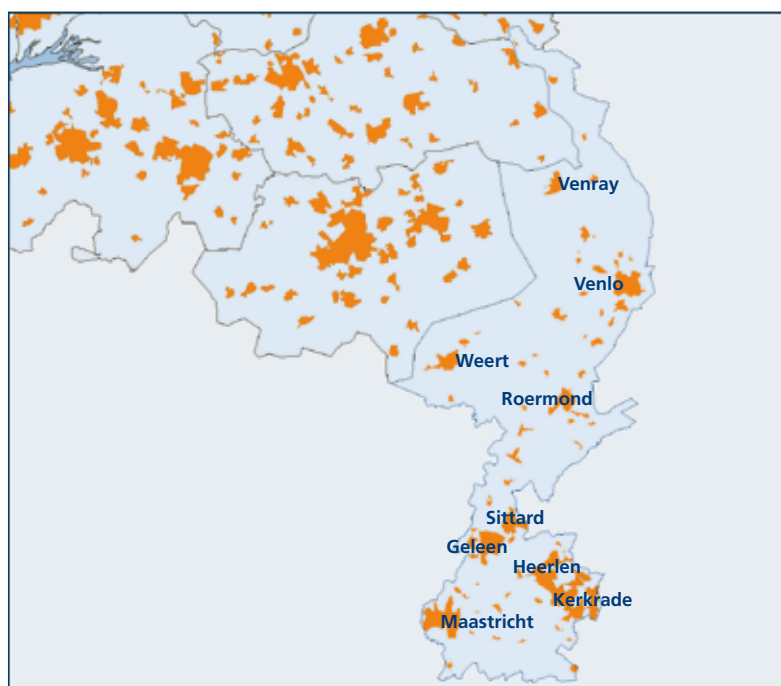

Regiovisie Limburg

CONCLUSIES

- De ongekende crisis op de financiële markten zal onvermijdelijk haar sporen nalaten in de reële economie, ook in de provincie Limburg. Slechts één ding is zeker: de economische groei valt stil en dit zal langer duren dan twee kwartalen.
- De economische groei in Limburg blijft in het gunstige scenario in 2009 steken op 0,0% en zal in het ongunstige scenario krimpen met 0,7%.
- Er zijn verschillen in zowel de sectorstructuur als de groei van Noord-, Midden- en Zuid-Limburg. De laatste jaren doet vooral het midden het goed, terwijl het zuiden achterblijft. De in gang gezette betere bestuurlijke samenwerking binnen en tussen de verschillende regio's is een must en een groeistimulans voor alle drie deelregio's, zeker als de woorden door alle partijen in daden worden omgezet.
- De regionale sectorstructuur wijkt in beperkte mate af van de nationale structuur. De industrie is fors oververtegenwoordigd en de dienstverlening licht ondervertegenwoordigd. De financiële dienstverlening is bezig met een inhaalrace, maar alleen de logistieke sector is 'booming'.
- Het aantal Limburgse banen daalt in 2009 sneller dan de regionale beroepsbevolking en zorgt even voor 'lucht' op een gespannen arbeidsmarkt. Op langere termijn keert de spanning echter weer terug.
- Wat onderwijsniveaus betreft krijgen de Universiteit van Maastricht en de Hogeschool Zuyd de hoogste waardering in Nederland en is Noord-Limburg bezig met een inhaalslag. Het is de uitdaging voor Zuid-Limburg om te "brain drain" te keren.
- Er zijn in Limburg talloze initiatieven, die de regionale economische groei na 2009 weer een 'boost' kunnen geven.

Groei Limburg (in %)	2007	2008	2009
Economische groei*	3,9	1,4 / 1,8	-0,7 / 0,0
Werkgelegenheid	3,1	1,1	-1,5 / -0,7
Arbeidsproductiviteit	-1,0	0,7	0,6
Lonen	2,7	3,4	2,6

* Het betreft hier de economische groei, uitgedrukt in volumemutaties van de toegevoegde waarde.

Economische ontwikkeling in Limburg somberder dan in Nederland

Limburg moet rekening houden met krimp regionale economie van 0,7% in 2009

De ongekende crisis op de financiële markten zal onvermijdelijk haar sporen nalaten in de reële economie. Het doen van economische voorspellingen is momenteel dan ook lastig. Eén ding is zeker: de economische groei valt stil en zal langer duren dan twee kwartalen.

In 2009 is de kans op krimp in de provincie Limburg groot. In het meest optimistische scenario komt de groei tot een stilstand (nulgroei). Zoals het er nu naar uitziet, lijkt de nationale economie echter beter tegen een stootje te kunnen dan de Limburgse economie. De kans is dan ook groot dat Limburg rekening moet houden met een krimp van 0,7%.

De oorzaak van deze voor Limburg negatieve tendens is dat in de regionale sectorstructuur één van de momenteel zwaarst getroffen sectoren, de industrie, sterk oververtegenwoordigd is.

De economische groei in Limburg is lager dan in geheel Nederland en bovendien een stuk minder dan in de periode 2004-2007 (gemiddeld 2,3%). Deze terugval wordt veroorzaakt door afnemende bestedingen. Door dalende olieprijs, minder inflatie en lagere rentes valt de koopkrachtontwikkeling voor de meeste consumenten in 2009 weliswaar nog mee, maar de afkoelende economie speelt de uitvoer en vooral de investeringen flink parten. Bovendien heeft de kredietcrisis lenen moeilijker en in ieder geval duurder gemaakt en ten slotte is er door de flink gedaalde beurskoersen minder vermogen om te consumeren en te investeren.

Enkele in Limburg nog sterk aanwezige industrietakken ondervinden direct de gevolgen van de afnemende vraag naar consumentengoederen: chemieconcern DSM merkt bijvoorbeeld al dat de bouw, auto- en elektronica-industrie op de rem trappen en ook de transportmiddelen- en bouwmaterialenindustrie lijdt onder de verminderde bouwactiviteit.

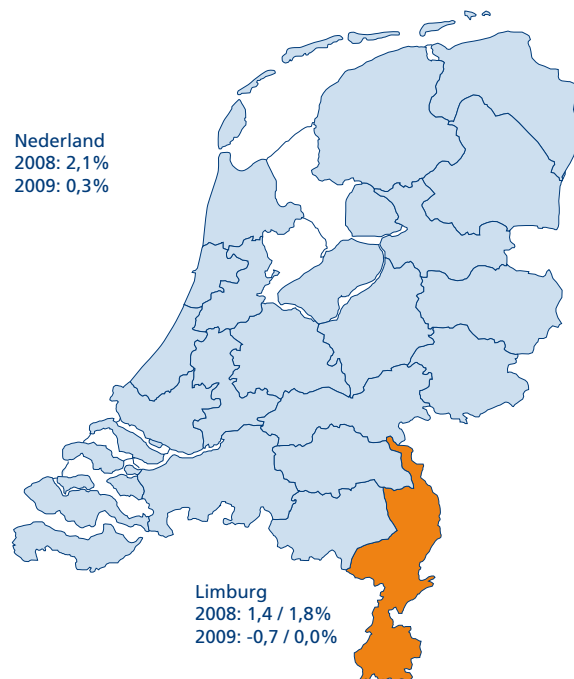
Midden-Limburg recentelijk sterkste groeier

De regionale groeiontwikkeling lag in de periode 1996-2007 op hetzelfde peil als in Nederland (2,8%). In deze periode was de groei in Noord-, Midden- en Zuid-Limburg per saldo ongeveer gelijk, maar tot en met 2002 scoorde het zuiden duidelijk beter dan de andere twee deelgebieden, terwijl recent vooral het midden het verhoudingsgewijs goed doet. Sinds 2003 groeide de economie in Midden-Limburg met 2,4% (noorden 1,8%, zuiden 1,3%).

Consumentenvertrouwen daalt in Limburg ...

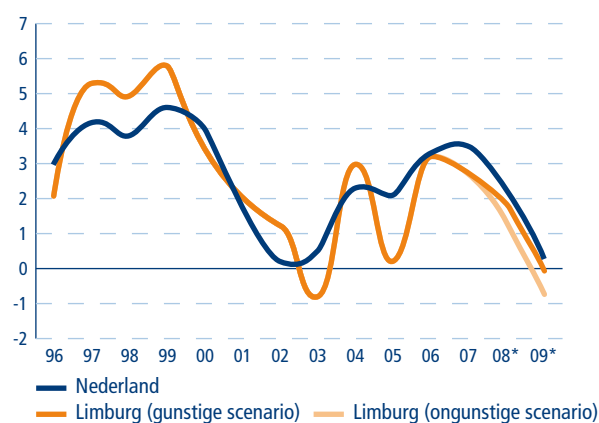
Het consumentenvertrouwen in Limburg ligt structureel onder het Nederlandse niveau (gemiddeld 4,5%-punt) (figuur 2). In het derde kwartaal heeft de een jaar geleden in gang gezette daling van het consumentenvertrouwen zich versterkt voortgezet, in Limburg in nog hogere

Kaart 1. Economische ontwikkeling Limburg in 2008 en 2009 slechter dan in Nederland

Bron: ING Economisch Bureau

Figuur 1. Kans op krimp in Limburg in 2009

Bron: CBS en ING Economisch Bureau (ramingen 2008 en 2009)

De visie van Peter Thijssen en Dick de Boer

Directeur ING Bank Bedrijven & Instellingen
respectievelijk MKB & Particulieren District Limburg

We kunnen helaas niet om de in de Regiovisie geconstateerde feiten heen. De vergrijzing, de ontgroening en het daarmee gepaard gaande dalende inwonertal hebben nu eenmaal een niet te ontkennen invloed op de regionale economie. Maar: het zijn wél cijfers die onmiskenbaar in een ander licht zijn te bezien als wordt ingezoomd op de gebieden waarin onze regio uiteenvalt: Noord-, Midden- en Zuid-Limburg. Deze subregio's hebben een zodanig eigen karakter dat een algemene visie hier in mindere mate recht aan doet. Bovendien zijn er legio positieve plannen en concrete initiatieven aan te wijzen die absoluut een opwaartse economische lijn zouden kunnen inzetten.

Het eigen karakter van de regio's betekent ook een eigen economische situatie. De laatste jaren doet Noord-Limburg het beter dan Zuid-Limburg. Midden-Limburg doet het economisch gezien het beste. Maar ondanks de eigen regioaard kunnen we het ons niet permitteren om vanuit een soort 'dorpsmentaliteit' op eigen houtje te blijven opereren, zoals nu nog te veel gebeurt. Bijvoorbeeld in het onderwijs, dat in Limburg top is, mag veel meer de samenwerking met het bedrijfsleven worden gezocht, en vice versa. Ook op het gebied van bijvoorbeeld de gezondheidszorg, sport en cultuur en tussen de Limburgse gemeenten kan de samenwerking nog sterk verbeteren.

In plaats daarvan moeten we openstaan voor samenwerking en over de eigen grenzen heen kijken, in plaats van angst voor het vreemde te laten regeren. Dit, door veel meer de handen ineen te slaan en gezamenlijk initiatieven op te pakken, uiteraard steeds in coalitie met de Limburgers. Met passie en geloof in eigen kunnen als katalysatoren en daadkrachtige personen die het voortouw nemen. Volhouden is daarbij het devies, in plaats van in de initiatieffase te blijven steken. Voor de vruchten die dit afwerpt hoef je alleen maar te kijken naar de A73 tussen Noord- en Zuid-Limburg. Was je voorheen anderhalf uur onderweg, nu ben je in drie kwartier op de plaats van bestemming. We vinden dit ook een prachtig symbolisch startpunt, het moment om de samenwerking echt invulling te geven.

Grote kansen biedt ook de nieuwe Versnellingsagenda. Hierin liggen belangrijke innovatieprojecten besloten voor de periode tot 2011. Daarin blijft Agro & Food één van de fundamenteën voor onze economie. Bovendien spreekt daaruit de ambitie om een Europese topregio op het gebied van technologie te worden. Het échte Limburg mag bovendien meer in de schijnwerpers. We hebben de beste universiteit en hogescholen van het hele land binnen onze provinciegrenzen, ook het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs zijn van hoog niveau en er zijn prachtige, innovatieve bedrijven. We zouden hiermee mensen meer over de streep moeten trekken om hier te blijven, in plaats van hier alleen een dagje als toerist te verblijven. De focus moet hierbij liggen op jonge gezinnen, omdat juist zij hechten aan de mooie omgeving, goed onderwijs voor hun kinderen en de mogelijkheid tot fijn werk en goede openbare voorzieningen zoals sport en cultuur. Hoogopgeleiden moeten we eveneens binnenhouden. Alleen zo kunnen we uiteindelijk de Limburgse economie een *boost* geven.

Dit betekent echter wél dat de infrastructuur duidelijk beter moet. In potentie zijn er mogelijkheden genoeg, maar de wegen en het openbaar vervoer worden nog niet optimaal benut. Denk daarbij ook eens buiten de gebaande paden. Waarom niet investeren in een luchtbrug tussen de Randstad en Zuid-Limburg? Ook bijvoorbeeld het openbaar vervoer richting bedrijventerreinen kan veel beter.

Kortom: wij zijn ervan overtuigd dat Limburg op vele fronten veel te bieden heeft. Maar de kansen en initiatieven die er zijn kunnen onzes inziens alleen door meer samenwerking en een heldere regie worden benut. En vooral: groter denken en meer durven doen!

mate dan in Nederland. De consumenten zijn vooral somberder over het economische klimaat, maar ook de koopbereidheid neemt zienderogen af. ING verwacht dat het consumentenvertrouwen in Limburg in het vierde kwartaal verder zal afnemen, tot onder het niveau van begin 2003, en lager zal blijven dan in Nederland.

Dit komt doordat in deze regio, met verhoudingsgewijs hoge werkloosheidscijfers en lage niveaus van het gemiddelde beschikbare inkomen, de koopkracht relatief harder getroffen zal worden door de combinatie van inflatie, kredietcrisis, ontslagrondes en vermogenskrimp.

Industrie sterk oververtegenwoordigd in Limburg, logistieke sector in opkomst

Non-profit sector sinds 2007 omvangrijker dan industrie

Uit figuur 3 blijkt dat de sectorstructuur in de provincie Limburg redelijk overeenkomt met de landelijke, op twee uitzonderingen na: de industrie neemt in Limburg nog altijd een prominente positie in, terwijl de erkende groeisectoren zakelijke en financiële dienstverlening matig vertegenwoordigd zijn. Volgens de laatst beschikbare CBS-cijfers uit 2006 was de industrie nog net de omvangrijkste sector. De non-profit sector (zorg, overheid, onderwijs) heeft deze positie vorig jaar waarschijnlijk echter overgenomen, zoals in Nederland al veel langer het geval is.

Ondervertegenwoordigde dienstverlening haalt achterstand niet in; alleen logistieke sector is 'booming'

Landelijke gezien zijn de zakelijke dienstverlening en de zorgsector de snelste groeiers. In Limburg groeit de zorgsector ook flink, maar deze blijft ruim achter bij die van vervoer, opslag en communicatie.

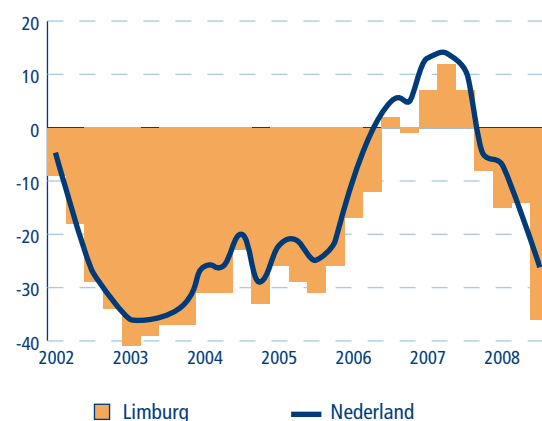
Ongunstig voor het regionale groeiperspectief op langere termijn is dat de zakelijke dienstverlening, de sector waarvoor de groeivoorzichten op lange termijn het gunstigst blijven, in de afgelopen dertien jaar weliswaar in omvang is verdubbeld, maar ondanks de achterstandpositie het gat met Nederland in deze periode alleen maar groter is geworden.

Overigens is het groeipad voor alle sectoren ongunstiger dan in Nederland, op twee uitzonderingen na. De financiële dienstverlening groeit jaarlijks gemiddeld 0,5%-punt sneller dan in Nederland, maar echt 'booming' is de logistiek met een groei die jaarlijks 5%-punt boven de gemiddelde Nederlandse groei ligt.

Regionale verschillen in sectorstructuur

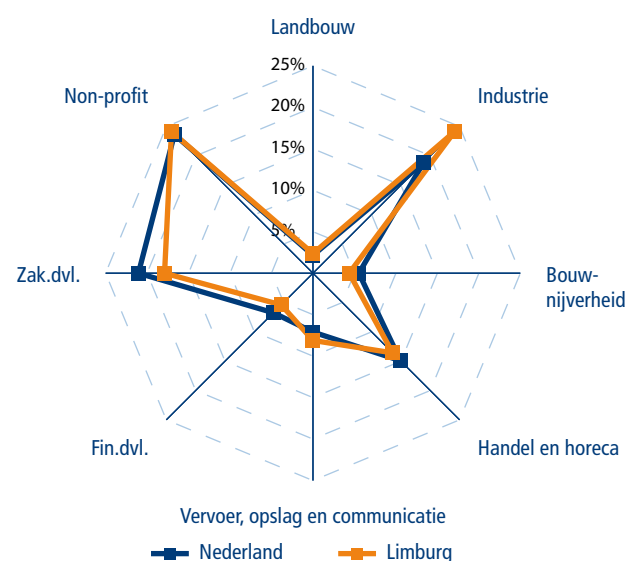
Als we onderscheiden naar de drie deelgebieden van Limburg, dan vallen de regionale verschillen in de sectorstructuur op. De aanwezigheid van het agrologistieke cluster rond Greenport Venlo, het tweede tuinbouwgebied van Nederland, blijkt uit de oververtegenwoordiging in het noorden van zowel landbouw als vervoer en opslag. De regio Venlo is een belangrijke draaischijf in het internationale goederenvervoer. De industrie in Noord-Limburg bestaat naast bedrijven als Océ en Scheuten vooral uit hoogwaardige kleinschalige maakindustrie. In het midden en zuiden is de dominantie van de industrie veel uitgesprokener, met grote bedrijven als DSM, Essent, Medtronic, NedCar, Rockwool, SABIC, Smurfit Kappa en Trespa.

Figuur 2. Consumentenvertrouwen in Limburg structureel lager dan in Nederland

Bron: CBS

Figuur 3. Industrie over- en zakelijke dienstverlening ondervertegenwoordigd in provincie Limburg (op basis van bruto toegevoegde waarde in 2006)

Bron: CBS

* Industrie is inclusief energiebedrijven en delfstoffenwinning

Tijdelijk lagere spanning op Limburgse arbeidsmarkt dan in geheel Nederland

Aantal Limburgse banen daalt in 2009...

De regionale werkgelegenheid daalt naar verwachting in 2009 in het gunstigste geval met 0,7% en in het ongunstigste met 1,5%, na een groei in 2008 met 1,1%. Deze ontwikkeling is slechter dan in geheel Nederland (zie figuur 4), omdat de relatief arbeidsintensieve industrie in Limburg oververtegenwoordigd is en harde klappen kan verwachten van de druk op consumentenbestedingen, investeringen en goederenstromen. NedCar kondigde al aan dat tot april 10.000-15.000 auto's minder geproduceerd zullen worden.

...sneller dan de regionale beroepsbevolking en zorgt even voor 'lucht' op de arbeidsmarkt...

De bevolking vergrijsd in Limburg sneller dan elders in ons land. In de provincie Limburg daalt het aantal inwoners zelfs al sinds 2002 door een combinatie van ontgroening, vergrijzing en migratie. Illustratief voor de snelle ontgroening van Limburg is dat volgens het demografische voorspelmodel van het CBS de hoeveelheid jongeren (tot 20 jaar) tot en met 2025 daalt met 16%. Landelijk daalt deze bevolkingsgroep met 8,5%, maar in bijvoorbeeld Amsterdam stijgt het aantal jongeren met 5%. De wijzigingen in de bevolkingsopbouw zijn groot en ingrijpend voor scholen, bedrijven en bijvoorbeeld zorginstellingen: het aantal jongeren c.q. scholieren daalt met bijna 40.000 en de beroepsbevolking met ruim 90.000, terwijl het aantal 65-plussers toeneemt met 70.000. Van belang voor de werkgelegenheidsontwikkeling is dat de potentiële beroepsbevolking, de bevolkingscategorie 20-64 jarigen, in deze regio tot en met 2025 met 13,3% daalt, veel meer dan in totaal Nederland (-3,7%). In Midden-Limburg is de daling nog groter (-18%), in Noord-Limburg is de daling met 8,5% het kleinst.

Aangezien de (potentiële) beroepsbevolking in Limburg in 2009 met 0,6% afneemt en de werkgelegenheidsdaling in het ongunstige scenario 1,5% bedraagt, zal er volgend jaar iets minder spanning zijn op de regionale arbeidsmarkt

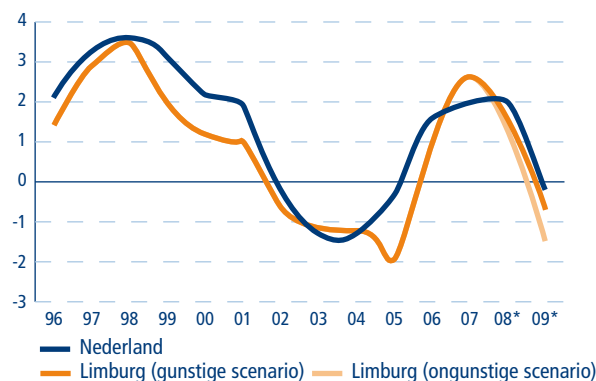
...maar op langere termijn keert de spanning weer terug

Naar verwachting zal waarschijnlijk in 2010 echter alweer sprake zijn van een situatie dat de beroepsbevolking sneller daalt dan het aantal banen (dat mogelijk zelfs alweer toeneemt), waardoor de spanning op de arbeidsmarkt weer zal oplopen.

Naast de op korte termijn weer terugkerende kwantitatieve problemen op de arbeidsmarkt is er in Limburg ook een kwalitatieve mismatch. De kwalificaties van de aangeboden arbeidskrachten sluiten niet goed aan bij wat de werkgevers vragen. De groei van Greenport Venlo, de biochemie op het Chemelot terrein en Solland Solar in Parkstad vragen om een enorm aantal hoogopgeleide vakmensen. Gevolg hiervan is dat ondernemers vaak toch problemen hebben om aan geschikt personeel te komen, met een opwaartse druk op de lonen als gevolg.

De verminderde druk op de arbeidsmarkt in 2009 wordt ook weerspiegeld door de werkloosheidsontwikkeling dat jaar. De verwachting is dat de werkloosheid in Limburg eerder en sneller oploopt dan in Nederland. In het ongunstige scenario loopt de werkloosheid op tot 6,5% eind 2009, ruim 1,5%-punt hoger dan in Nederland (zie figuur 5).

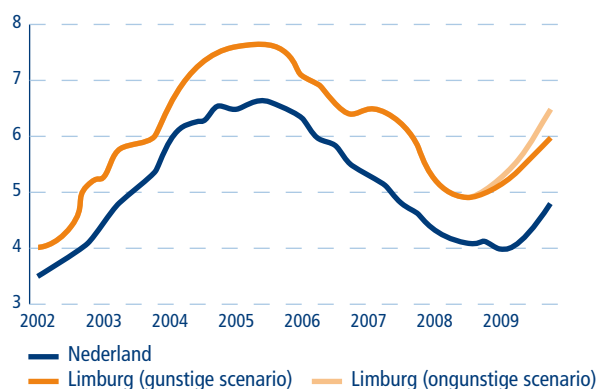
Figuur 4. Werkgelegenheidsgroei regio Limburg in 2008 en 2009 duidelijk onder het Nederlandse groeipeil

Bron: CBS

* ramingen ING Economisch Bureau

Figuur 5. Werkloosheidspercentage in Limburg structureel hoger dan in Nederland

Bron: CBS en ING Economisch Bureau (ramingen 2008 en 2009)

* betreft 4-kwartaals voortschrijdend gemiddelde

Geen arbeidsproductiviteitsgroei in Limburg

Ontwikkeling arbeidsproductiviteit blijft ver achter op landelijke trend ING Economisch Bureau verwacht dat de toename van de arbeidsproductiviteit circa 3%-punt lager is dan in Nederland (zie figuur 6). In feite is er over de periode 2006-2009 sprake van een terugval van de arbeidsproductiviteit. Dit is uiteraard een negatieve ontwikkeling met het oog op de in deze periode verkrapte arbeidsmarkt. Met straks minder mensen, moet er in Limburg relatief juist meer worden geproduceerd dan in andere regio's. Een verhoging van de arbeidsproductiviteit kan gerealiseerd worden door te investeren in slimmer produceren en organiseren.

Gezien de dominante aanwezigheid van de doorgaans in hoge mate arbeidsproductieve industrie in Limburg lijkt het erop dat deze verhoudingsgewijs nog te arbeidsintensief is. Ook de lichte oververtegenwoordiging van de weinig productieve non-profit sector in Limburg is niet bevorderlijk voor de productiviteitsgroei.

Limburg loonkostenaandeel verhoudingsgewijs laag

Lage loonkostenaandeel in de regio...

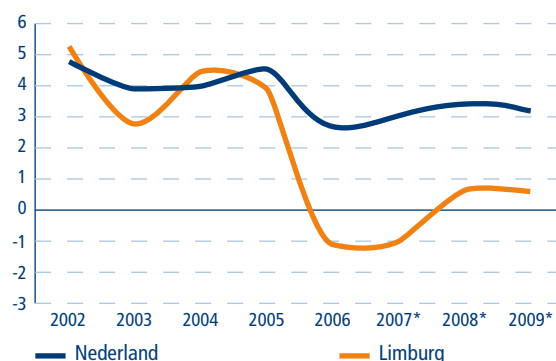
Het aandeel van de beloning van de werknemers in Limburg is relatief laag. In deze regio stijgen de bruto lonen dit jaar met 3,4% en volgend jaar vanwege de afkoeling op de arbeidsmarkt en de gematigde ontwikkeling van de inflatie met ongeveer 2,6%, wat tot de laagste groeiniveaus in Nederland behoort.

Uit figuur 7 blijkt eveneens dat het regionale aandeel van de loonkosten in de toegevoegde waarde sinds 1998 onder het landelijke aandeel ligt. Het verschil neemt per saldo bovendien toe, zoals blijkt uit de trendlijnen.

...vloeit voort uit productiestructuur en relatief lage aantal hoger opgeleiden

Met een oververtegenwoordiging van de relatief minder gehonoreerde industriebanen en een ondervertegenwoordiging van de financiële en zakelijke dienstverlening, sectoren waarin opleidingsniveaus en salarissen relatief hoog zijn, is het lagere loonkostenaandeel in Limburg grotendeels verklaard. Van de werkzame regionale beroepsbevolking is 27% hoger opgeleid, tegenover 32% in Nederland. De groei van het aantal hoger opgeleiden blijft bovendien achter bij die in Nederland: de groei bleef in de periode 1996-2006 beperkt tot 31%, terwijl die in geheel Nederland 44% bedroeg. Opmerkelijk is dat in Zuid-Limburg het percentage hoger opgeleiden nog wel relatief hoog is (29%), maar dat de groei ondanks de aanwezigheid van de Universiteit van Maastricht erg laag was (24%). Dit lijkt te duiden op een grote "brain drain". Noord-Limburg lijkt bezig met een inhaalslag, want het percentage hoger opgeleiden groeide daar met 47% sneller dan in Nederland.

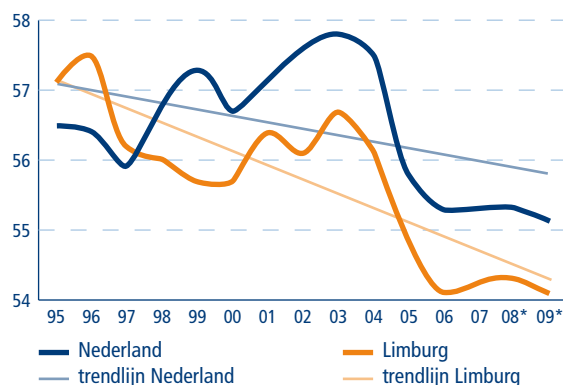
Figuur 6. Regionale arbeidsproductiviteit stijgt in 2008 en 2009 minder dan in Nederland

Bron: CBS

* raming ING Economisch Bureau

Figuur 7. Beloning van werknemers (in % toegevoegde waarde) in Limburg lager dan in Nederland

Bron: ING Economisch Bureau

Box 1. Regio Limburg: te veel stimulerende initiatieven om allemaal op te noemen

Pieken in Zuidoost-Nederland en Versnellingsagenda

De nationale overheid hanteert in haar beleid "Pieken in de Delta" een gebiedsgerichte economische agenda. In het programma voor Zuidoost-Nederland dat in 2006 van start ging, was de doelstelling om in 2010 in Europa een technologische topregio te zijn. Eén van de pijlers van het programma is de Versnellingsagenda. De (oude) Versnellingsagenda staat voor grote kennis- en innovatieprojecten die de Limburgse economie aanjagen, met de nadruk op de clusters Health Care & Cure, High Tech Systems, Chemie & Materialen, Nieuwe Energie, Agro & Food en Nutrition.

Begin 2008 zijn de ontwikkelingsactiviteiten van de Versnellingsagenda samengevoegd met die van het LIOF, de regionale ontwikkelingsmaatschappij. Hierbij is uit provinciale middelen een Ontwikkelfonds van € 20 mln gevormd. In de nieuwe Versnellingsagenda 2008-2011 ("Naar een hogere versnelling") die op 21 oktober is gepresenteerd, blijft de ambitie van Limburg om een technologische topregio te worden (nu in 2012). Agro & Food blijft één van de fundamenten. Vooral de productie onder glas is een groeimotor van betekenis. De jongste groeiprognozes voor de glastuinbouw laten een toename van het tuinbouwareaal zien van 920 naar 1.500 hectare in 2015. Venlo is het belangrijkste (agro)logistiek centrum op de verbinding van Rotterdam en Antwerpen naar het Roergebied. De verssector in het Nederlandse deel van deze regio is nu al goed voor 30.000 banen en een omzet van € 1 mrd per jaar. De ambitie is om die omzet te verdubbelen. De in 2012 in Venlo te organiseren Floriade fungeert hierbij als aanjager en Venlo zou bovendien de eerste regio ter wereld moeten worden, die werkt volgens het duurzaamheidsprincipe Cradle to Cradle.

Limburg stoomt door!

Op 17 november presenteerden de Kamer van Koophandel Limburg en Ondernemend Limburg (OL, de samenwerking van de drie ondernemersorganisaties LLTB, LWV en MKB) de regio-agenda voor Limburg, onder de titel 'Limburg onderneemt!, kader voor toekomstbestendige regio, dynamisch en innovatief'. Dat de provincie serieus werk maakt van samenwerking blijkt ook uit het feit dat KvK en OL vanuit één Roermondse locatie in een Ondernemershuis gaan opereren. Daarmee is Limburg de eerste provincie die erin slaagt alle belangenorganisaties voor het bedrijfsleven onder één dak te brengen. Een ander initiatief van OL is Banenrijklimburg.nl, dat de arbeidsmarkt voor hoogopgeleiden transparanter en toegankelijker maakt door de creatie van één Limburgs informatie- en vacatureloket voor hoogopgeleiden. ING zelf heeft begin deze maand samen met Syntens en de provincie het initiatief genomen om bedrijven nog beter te begeleiden bij eventuele overdrachten.

Ondernemen met Onderwijs

In Limburg is eind 2006 het project "Ondernemen met Onderwijs" van start gegaan, waarbij overheid, bedrijven en organisaties zoals VNO-NCW, MKB Limburg en KvK proberen onderwijs en bedrijfsleven dichterbij elkaar te brengen, bijvoorbeeld door een hoger aanbod van stageplaatsen en een betere begeleiding van leerlingen ter voorkoming van vroegtijdige uitval. Onder het motto "niet alleen praten, maar ook doen" zijn er al diverse ING-activiteiten uit dit project voortgekomen, zoals een seminar met praktijklessen door ING-ers aan economiedocenten. ING Economisch Bureau heeft in de aanloop van dit convenant een rapport geschreven over de mismatch tussen onderwijs en arbeidsmarkt in Limburg. Uit dit rapport bleek dat alleen met een integrale aanpak de betere samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven kan worden gerealiseerd. Deze aanpak moet gericht zijn op bedrijfsleven en onderwijs en moet alle initiatieven en instrumenten zoals stageplaatsen, mentoring, co-coaching, 'bedrijf voor de klas' en 'klas in het bedrijf' overzichtelijk bundelen. Het is hierbij van groot belang dat deze instrumenten "kant en klaar" toepasbare concepten zijn en dat in heel Limburg eenduidig c.q. volgens het zelfde stramien wordt gewerkt.

Regiobranding Zuid-Limburg

Om de concurrentie met stedelijke regio's in binnen- en buitenland succesvol aan te gaan, wil de Stichting Regiobranding Zuid-Limburg de krachten van overheid en bedrijfsleven bundelen en als één sterk merk uitdragen.

Geen enkele regio immers kent zo'n balans in de aanwezigheid van innovatieve en hoogwaardige bedrijven en instellingen enerzijds en een uitstekend woon- en leefklimaat anderzijds. De in de stichting vertegenwoordigde top van het regionale bedrijfsleven, kennisinstellingen, provincie en gemeenten hanteren vijf speerpunten: innovatie en hoogwaardige producten, Europese uitstraling, kwaliteit op het gebied van gastronomie en verblijven, kwaliteit van leefomgeving en "Maastricht".

Samenwerking loont, ook in de toeristische sector

Parkstad, een samenwerkingsverband van zeven Zuid-Limburgse gemeenten, is een voorbeeld van succesvolle regionale samenwerking, maar dan specifiek op toeristisch gebied. In de periode 2002-2007 stegen de toeristische inkomsten in de regio van attracties zoals Mondo Verde, SnowWorld, GaiaPark en Industrion met bijna 70%. Jean Gelissen is eigenaar van attractiepark Toverland in het Noord-Limburgse Sevenum en noemt als één van de kritische succesfactoren voor het bedrijf de werkmentaliteit plus gastvrijheid in de regio: alles gebeurt in eigen beheer en dit verhoogt niet alleen het rendement, maar garandeert ook een hogere kwaliteit. Dit kan alleen dankzij een goede samenwerking met ROC's en de goede motivatie en mentaliteit van het personeel. Volgens Gelissen was "Disneyland dan ook een veel groter succes geweest als het niet in Parijs, maar in Sevenum had gelegen".

Als Noord-, Midden- en Zuid-Limburg nog beter samenwerken, is dat niet alleen een stimulans voor de toeristische sector, maar ook een voorbeeld hoe het gezamenlijke bedrijfsleven de schouders er succesvol onder kan en moet zetten.

Contact:

ING Economisch Bureau
Henk van den Brink (020-5639506)

ING Bank Limburg
Iris Darley-Bakker (043-3292493)

November 2008

Deze publicatie is opgesteld door ING Economisch Bureau en uitgebracht ter gelegenheid van het Ondernemers Congres op 27 november 2008.

Disclaimer

De informatie in dit rapport geeft de persoonlijke mening weer van de analist(en) en geen enkel deel van de beloning van de analist(en) was, is, of zal direct of indirect gerelateerd zijn aan het opnemen van specifieke aanbevelingen of meningen in dit rapport. De analisten die aan deze publicatie hebben bijgedragen voldoen allen aan de vereisten zoals gesteld door hun nationale toezichthouders aan de uitoefening van hun vak. Deze publicatie is opgesteld namens ING Bank N.V., gevestigd te Amsterdam en slechts bedoeld ter informatie van haar cliënten. ING Bank N.V. is onderdeel van ING Groep N.V. Deze publicatie is geen beleggingsaanbeveling noch een aanbieding of uitnodiging tot koop of verkoop van enig financieel instrument. ING Bank N.V. betreft haar informatie van betrouwbaar geachte bronnen en heeft alle mogelijk zorg betracht om er voor te zorgen dat ten tijde van de publicatie de informatie waarop zij haar visie in dit rapport heeft gebaseerd niet onjuist of misleidend is. ING Bank N.V. geeft geen garantie dat de door haar gebruikte informatie accuraat of compleet is. De informatie in dit rapport kan gewijzigd worden zonder enige vorm van aankondiging. ING Bank N.V. noch één of meer van haar directeuren of werknemers aanvaardt enige aansprakelijkheid voor enig direct of indirect verlies of schade voortkomend uit het gebruik van (de inhoud van) deze publicatie alsmede voor druk- en zetfouten in deze publicatie. Auteursrecht en rechten ter bescherming van gegevensbestanden zijn van toepassing op deze publicatie. Overneming van gegevens uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron wordt vermeld. In Nederland is ING Bank N.V. geregistreerd bij en staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten.

De tekst is afgesloten op 19 november 2008.